

T.C. M. M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih: 19 Ekim 2023

Sayı: 198

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ekte gerekçesi ile birlikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 17.10.2023

Orhan Sarıbal

Bursa Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Çevre
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 20-10-2023	Esas No: 2/1699

1306802

GEREKÇE

Etimolojik olarak, tıpkı cinayet (*homocide*), soykırım (*genocide*), cinskırım (*gendercide*), intihar (*suicide*), babanın katli (*patricide*), annenin katli (*matricide*) kelimelerinde olduğu gibi "ekolojik kırım" şeklinde tercüme edilebilecek "ekosid/ekokırım", doğanın insanlarca kitlesel olarak kıymı, yok edilmesi, katli anlamına gelmektedir.

Ekokırım kavramı ilk kez Yale Üniversitesi'nde biyolog olan Prof. Dr. Arthur Galston tarafından kullanılmış ve Galston, 1970 yılında katıldığı bir konferansta ABD'nin Vietnam'da portakal gazı kullanmasının çevreye verdiği zarar nedeniyle tıpkı soykırım gibi cezalandırılması gerektiğini söylemiştir. Ekokırım suçunu uluslararası kamuoyu gündemine getiren ise İsveç başbakanı Olof Palme'dir ve Galston'dan iki yıl sonra, 1972'de BM Çevre Konferansı'nda yine portakal gazı kullanımı için bu suçu zikretmiştir. 1978'de Birleşmiş Milletler (BM) Ayrımcılığın Önlenmesi ve Azınlıkların Korunması Alt Komisyonu, Soykırım Sözleşmesi'ne ekokırım suçunun da eklenmesini teklif etmiş ancak bir sonuç alınamamıştır.

Belli bir bölgenin ekosisteminde yaratılan ve bölge canlılarının (insan dahil) yaşamlarını barış, güven ve huzur içinde sürdürmelerini tehlikeye sokan aşırı tahribat ve yıkımın insan eliyle gerçekleştirilmesi, ekosistemlere önemli ölçüde zarar vererek veya yok ederek veya bir türün (insanlar dahil) sağlığına ve refahına zarar vererek çevre adaleti ilkelerini ihlal eden insan faaliyetlerinin kriminalize edilmesi gereği ülkemiz için, 6 Şubat 2023 depremlerinin de ardından artık sadece gerekli değil, acildir de. Uluslararası alanda genel kabul gören ve farklı disiplinlere mensup uzmanlarca yapılan bir tanıma göre kriminal bir faaliyet olarak "ekokırım"; doğal çevreye ağır ve geniş kapsamlı ve uzun vadeli zarar verileceği bilinerek kasıtlı bir şekilde yasadışı veya keyfi olarak işlenen fiillerdir.

Bu tasnife göre;

- "Ağır", insan hayatı veya doğal, kültürel, ekonomik kaynaklar üzerinde ciddi bir şekilde etki doğurmayı içeren, çevrenin herhangi bir unsurunda olumsuz değişiklik, bozulma veya hasarın meydana gelmesini kapsayan zarar,
- "Geniş kapsamlı", sınırlı bir coğrafi alanı aşan, ülke sınırlarını geçen veya bütün bir ekosistemin, türlerin veya çok sayıda insanın ıstırabına yol açan zarar,
- "Uzun vadeli", geri dönüşü olmayan veya makul bir süre içerisinde doğal iyileşme ile onarılamayan zarar,
- "Kasıtlı veya Keyfi"; sosyal ve ekonomik yararlarla kıyasla açıkça aşırı olan zararın umursamazca göz ardı edilmesi şeklinde ele alınmaktadır.

Kanun teklifi ile, ekokırım suç olarak tanımlanmakta, ekokırım suçuna yönelik hükmolunacak cezalar ile ekokırımı maruz kalan çevrenin eski haline getirilmesinin mümkün olduğu hallerde durumun eski haline getirilmesi, mümkün olmadığı hallerde suçtan dolayı oluşan tahribatın tespit edilerek tazmin edilmesi gerektiği yasal düzenleme altına alınmaktadır. Bunun yanı sıra, teklif ekokırımı geriye dönük olarak da tanıyarak, bugüne dek yaşanmış ekolojik kırımların telafisini, tespitini ve tazminini amaçlamaktadır.

TÜRK CEZA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 26/09/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa 18inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 181/A maddesi eklenmiştir.

"EKOKIRIM SUÇU

MADDE 181/A-

(1) Çevreye ağır ve geniş çapta ya da ağır ve uzun vadeli bir biçimde zarara yol açan fiiller ekokırım suçunu oluşturur.

(2) Ekokırım suçunu işleyen kişi sekiz yıldan yirmi yıla kadar hapis ve bin günden otuzbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca suçun işlenmesinden elde edilen maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazancın on katma kadar para cezasına hükmedilir.

(3) Ekokırım suçuna maruz kalan çevrenin eski haline getirilmesinin mümkün olduğu hallerde, durumun eski haline getirilmesine hükmedilir. Eski haline getirmenin mümkün olmadığı hallerde suçtan dolayı oluşan zararın tazmininin şekli ve tutarı kusursuz ve münhasır sorumluluk ilkesi esas alınarak, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tayin edilir.

(4) Ekokırım suçunun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(5) Ekokırım suçu, etkileri devam eden fiillerin tespiti durumunda *ex post facto* olarak tanınır. Buna göre, faillerin durumu telafi ve tazmin etmek üzere gereken adımları atmak üzere doksan gün mühletli bulunur. Aksi durumda ekokırım suçu müeyyideleri geçerlidir.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

